

Omgaan met familiegeheimen

door Jeroen Heuvel

De rode appel, roman van Giselle Ecury

Een prachtige roman over een opgroeiend meisje, een jonge dame, die zich als au pair ontwikkelt, het leven leert ontdekken en daar later, als volwassen vrouw door het verhaal van een vriend die heeft ontdekt dat hij een buitenechtelijk kind van zijn moeder is, naar terugkijkt en meer ontdekt dan ze toen kon vermoeden. Het boek doet soms denken aan *Parzival*, door sommige critici de eerste ontwikkelingsroman van de Duitse literatuur genoemd. Met *De rode appel*, haar derde roman, heeft Giselle Ecury zich stevig van een topplaats in de literatuur van Nederland en Aruba en Curaçao verzekerd. Het hoofdthema van *De rode appel* is de problematiek die zich kan voordoen tussen ouders en kinderen. “Wat máákt iemand in wezen tot een vader, een moeder? Het feit dat je het kind verwekt, dat je het draagt en baart, of is het opvoeden belangrijker?” (p 431). Wat is het verschil tussen een eigen kind en een adoptiekind, een buiten- en een binnenechtelijk kind, een weeskind en een zoogkind? Zijn die verschillen groter dan de individuele verschillen die inherent tussen alle kinderen bestaan? Aan het eind van deze ontwikkelingsroman is over het proces dat leven heet en dat vanuit de werkkamer van de hoofdfiguur op pagina 20 in gang was gezet, nagedacht, is er vrede gevonden.

De kaft met het door de auteur gemaakte schilderij: *Gebroken rood*. Waarom heeft het boek deze titel meegekregen? *De rode appel*. In het volgende fragment wordt er een genoemd, maar dat vind ik niet afdoende. Het jongetje Nicki [de ik-figuur in deel 4] gaat af en toe met zijn moeder op Curaçao een rondje rijden. Dan stoppen ze bij de glanzende slee van die aardige meneer De Groot, de buitenechtelijke vader van de niets vermoedende Nicki. “Wil jij iets lekkers van mij hebben?” vroeg hij. “Heb jij dat verdiend, Nicki, stoere kerel?” Ik knikte overtuigend en als bij toverslag haalde hij vanachter zijn rug een grote blozende appel tevoorschijn, die hij voor me ophield in zijn hand met die flonkerende pink. Het is me altijd bijgebleven: die glanzende, mooi gevormde rode appel, die er als bij toverwoord voor mij was, voor mij alleen.” (p 316) Niet afdoende omdat Nicki niet de belangrijkste

hoofdpersoon van het boek is, hij komt op de tweede plaats. Nee, de appel staat voor het bewustzijn dat wij mensen hebben gekregen dankzij Eva. Zij heeft ervoor gezorgd dat de mens uit de droomwereld kon stappen de echte wereld in, door de eerste mens, Adam, te laten eten van de boom van de kennis, waardoor zijn ogen open gingen en hij de wereld voor het eerst zag. De echte hoofdpersoon, Elisabeth – zie verderop wat haar naam betekent – , kan door het verhaal van de appel van Nicki een kardinaal deel van haar ontwikkeling verklaren. Ecury heeft de rollen van man en vrouw uit het verhaal van de Hof van Eden speels want bijna ongemerkt omgedraaid. Het personage van de vrouw is in deze roman eerder geschapen dan de man en de man biedt de vrouw de appel aan. “Ik vind het ongelooflijk hoe het menselijk brein werkt, of de psyche, de ziel – het maakt niet uit hoe je het noemt. Dat ik jarenlang een heleboel verdrongen heb, en dus manieren vond om met al die ballast te leven, zou ik nooit vermoed hebben,” denkt Elisabeth (p 432).

De kleur van de appel staat voor de liefde, het bloed c.q. de levenslust. Het motto van het boek luidt ‘Kann denn Liebe Sünde sein?’ uit een lied van Zarah Leander. De ogen van het fragment van een portret geplakt op het schilderij van een rode appel, zowel de buitenkant als de binnenkant zie je en door de schil heen is het klokhuis zichtbaar, een schilderij, getiteld ‘gebroken rood’, van de hand van Giselle zelf, onder de speelse schuilnaam Akriel, kijken vanaf de kaft de lezer aan, kwetsbaar en tegelijk uitnodigend, vol vertrouwen en toch op de hoede. Het zou een jeugdfoto van Elisabeth kunnen zijn. 'Op weg naar de uitgang struikel ik haast langs La main de Dieu ou la Création. Hier zijn op buitengewone manier twee lichamen ontstaan uit een brok marmer. Ze liggen ineengestremd in een hand, zoals je die ophoudt wanneer er iets in ligt wat je aandachtig wilt bekijken. Zag de schepper hier, wat hij op zijn geweten had? Deze grootse kunstenaars mij een eeuwigheid later duidelijk gemaakt, wat ik vroeger niet begreep, wat nooit in me was opgekomen: het verschil tussen liefde en lust. dankbaarheid voor dit inzicht over- valt me.' (p 57-59)

Tijdens de autoreis met haar vader naar het zuiden van Frankrijk, deel 2, leert Liesel, zoals hij haar noemt, van hem bij voorbeeld om andere mensen niet te veroordelen en om dankbaar te zijn (p 136). Dat ze deze deugd heeft geleerd zien we aan het eind van het boek terug. “Een intens gevoel van dankbaarheid

overvalt me, omdat ik ontkomen ben aan deze last.” (p 432). Zie voor die dankbaarheid ook het bijschrift bij de foto van het beeldhouwwerk van Rodin. Solide compositie Ecury heeft het boek solide gecomponeerd. Ze is zowel dichter, die levensraadsels compact in woorden tracht te vatten, als romanschrijver die als het ware die gedichten deels gaat duiden, of liever de lezer op weg helpt naar mogelijke duidingen, zoals er in het leven meerdere waarheden, of meerdere aspecten van de waarheid zijn. In de proloog komt de kinderwens ter sprake, een thema uit haar eerste roman *Erfdeel* (2006), en een motief voor de hoofdpersoon om als au pair te gaan werken; deel 1 begint met een verwijzing naar het telefoongesprek met Nick dat eigenlijk pas weer in de laatste twee delen van het boek aan bod komt. De titel is *De rode appel*, het laatste deel is wat de kern van de appel is, of wat ervan overblijft als je het verhaal hebt opgegeten, het klokhuis, al slikt Nicki die ook door. In de proloog en deel 1 en 3 en het laatste deel, wat als een epiloog functioneert, is de auteur in de huid van de hoofdpersoon gekropen, is Elisabeth de ik-figuur; in deel 2 is de alwetende Ecury buiten Elisabeth getreden en beschrijft haar in de derde persoon. In deel 4 is Nick de ik-figuur.

De mooi gesloten compositie zit hem ook in opmerkingen en gedachten die soms quasi terloops – zoals Sinterklaas op p 17 en p 422, maar vooral het te abrupt beëindigde telefoongesprek op 17 en 435 – worden aangedragen en aan het eind of terugkeren of worden beantwoord of verklaard. Ecury laat zien dat het leven zelf de beste scholingsweg is voor wie meer wil doen dan alleen maar te leven, voor wie zich afvraagt wat de zin van alles is. De krachten in de wereld zijn die van vernietiging en opbouw, van ontstaan en vergaan. Probeer moreel zuiver te blijven en goed te zijn, beschouw het leven wel, maar veroordeel niet. Als je innerlijke rust en stilte kan vinden kan je ieder individu in zijn waarde laten en wat in iemand is als heilig herkennen. Raak niet ontmoedigd door een mislukking, blij moedig vertrouwen hebben in de goede machten van het bestaan. Dit soort spirituele waarheden en deugden voeden Ecury ook dit keer in haar werk. Een auteur doopt haar personages met bepaalde namen, al dan niet bewust. Elisabeth betekent gewijd aan God. Nick is voor overwinnende mensen, Marie-Cécile, de reden waarom Elisabeth als au pair naar Marseille gaat, betekent verbitterd en blind. Tot zover verzint Ecury niets nieuws. Als ze een ander personage, de man van Marie-Cécile, Bas noemt,

dan doet ze dat vernuftig; Bas, op wie het au pairmeisje heel erg verliefd raakt, is in de normale namenkunde 'aanbeden' en omdat hij in Frankrijk woont, betekent zijn naam in dit geval ook vuig.

Nog iets over een ander motief in het werk van Giselle, het hondse in haar romans. Haar eerste boek, *Erfdeel*, opent met deze zin: "Zoals Clara van Schoonhoven haar hond riep, zo heb ik nog nooit iemand zijn hond horen roepen." Het is niet de woordenboekbetekenis van 'honds' maar het trouwe karakter van de hond, ook wel de grootste vriend van de mens genoemd dat Ecury verkiest. De hond vertedert, maakt vrolijk, geeft energie. In *De rode appel* is de hond, het hondse, niet meer een viervoeter naast, buiten, de ik-figuur maar is die verinnerlijkt. Aan het slot van deel 1 komt het opzetten. Elisabeth voelt dat haar hart ergens tegenaan hikt 'De daar veilig opgeborgen hond voelt (...)' (p 127) en de laatste drie zinnen van dat deel: 'De slapende hond is aan het wakker worden. Gerustgesteld. Waakzaam.' (p 128) In het laatste deel nog eens: 'ik heb mezelf nooit meer toegestaan mijn hart zó weg te geven. Pas hier, aan boord van deze trein (...), ervaar ik hoe de hond eruit bevrijd is en dartelend opspringt in mijn lijf. Geen bastaard. Een rashond.' (p 432)

Giselle houdt van letters, woorden, zinnen, taal. Voor heilige momenten in een leven zoals trouwceremonies schrijft en houdt ze sfeerlezingen, als het tenminste klikt tussen het toekomstig paar en haar, ze is bewust geen beëdigd trouwambtenaar, ze is geen broodschrijver. Haar plezier in taal, haar taalspel werkt aanstekelijk op de lezer. De romans zijn in lagen opgebouwd en op verschillende niveaus te genieten, als liefdesroman, avonturen of filosofische tot literaire roman, haar werk biedt volop materiaal voor een dissertatie, zonder afbreuk te willen doen aan de lezer die voor de ontspanning haar boeken leest, want die komt zeker ook aan zijn trekken. Zie bijvoorbeeld de tekst in het kader bij dit artikel. Of liever: lees alle boeken van deze waardevolle auteur.

Ecury, Giselle : *De rode appel*. 2013. Haarlem, Uitgeverij In de Knipscheer. ISBN 978 90 6265 817 6 Kijk ook op: www.giselle-ecury.nl

Bron: *Antilliaans Dagblad*, 11 januari 2014

Kadertekst

De hoofdpersoon, Elisabeth, staat voor het beeld van Rodin, La main de Dieu ou la Création . “Mon Dieu, flitst het door me heen. Bekijk het vandaag de dag eens van dichtbij en verbaas je. Zie erop toe, miljoenen malen. Neem het gehele aardrijk onder de loep, door de eeuwen heen. Verbaas je erover, God, dat jouw schepping van Adam en Eva verworpen is tot wat zij is. Ondanks de ‘uitvinding’ van huwelijk en trouw, of dankzij het bestaan van voorbehoedmiddelen, de verworven vrijheden. Die niet te temmen drang. Je kunt het niet stoppen, het niet meer tegengaan. Is dat het, God, laat je jouw machteloosheid zien? (...) Of zien wij, dolende zielen sinds die appel door Eva geplukt werd om Adam te verleiden, de belangrijkste details over het hoofd? (...) Je wéét dat het de man is die het voortouw neemt en het onschuldige meisje plukt voordat ze gerijpt is? Vertel me niet dat zij degene is die van nature verleidt. Met evenveel gemak breng ik daar tegen in dat juist hij het is, hij die haar de facto zou moeten beschermen. Waarom heb je anders de vrouw zo gecreëerd, dat zij op zekere leeftijd in het algemeen heeft afgedaan voor mannen? Ligt dat aan die vrouwen zelf? (...)” (p 57)